

2020
TENYIDIE

Total marks : 90

Time : 3 hours

General instructions:

- i) *Approximately 15 minutes is allotted to read the question paper and revise the answers.*
 - ii) *The question paper consists of 22 questions. All questions are compulsory.*
 - iii) *Marks are indicated against each question.*
 - iv) *Internal choice has been provided in some questions.*
- N.B:** *Check that all pages of the question paper is complete as indicated on the top left side.*

SECTION – A (Kesi Mhaphrü)

1. Thedze hau phrülie di ketso kebako kelashülie:

Kijü kevira lhoyakezha mu kemora lhoukelie nhako kekrei se ba. Seibo zomonyü nha kehoupourei kezisuo tsa phi. Kijü kou puo nu puo nhalhou kreikreiyakezha sü nhapouko, seibo pouko rei neiünei tuo. Nhapou pou se kebara u mhi se ngu u neicü zomonyü puore vi se sacü rei siya. Nyiepuo kezivi pete puore vi zoya mo derei ngu vi se zokemo kro puo puore vi se la bacü rei nyi zo. Nyiepuo kezivi pou phikeba pou zivi u tie se pu tseikelie jü. U kijü nu nhapou kezivi nhanu lhoukeba mu phenu leipiekebako rei kekreiya. Thechü vi se zo kemora rei nha huo terhuobiepou tuocü zorei pou kemethakeba ngupie teiso sei baya thienyüsie diemu?

Khunuo kro puoe nha pou se kebara morei nhasiu cüketuo la rüwhi seya. Themia zomöü pera, mepfi, nhico morei khunuo kekrei rei nyiepuo u nei phi. Puore kevi nyiepuo pfhükevor khunuoko thuo nha poukeba tsiako pfü keza lashüya. Nyiepuo vi se kebara thechüu pete va kezivi. Seibo kezha huo rei puopou pevi se baya diemu? Nyiepuo tou zokemo nha puonyü zivi, morei puoro chü di krapie mia reipfü bayakezha kro puo puo mezütsatie mha kevi se pou lhou chüsechü baya; süsusü Bapfhüü. Bapfhüü ha kijü nu nyiepuo therhutho mu puoma keretho pou shie! Mia bu vor ngucü we u vie haicü pou la zorei vor u kinyi haha peka peruowalie vi ba. Hapfü ha pou hu chü mo, biepfü mia thuo mia ra se votatuoü rei bie re mo di bielie vicü la rüguolie morosuo. Nagamia kijü nu sü bapfhüü kekratho kijü puo. U tsako nu zorei mha kezivi puoma keretho kidepuo tuo shi! U vie u kinyi haha lepie kide u nei ga? Tsiekhie geinu lhoukeba, vo bie re se zoketuo nu keba, dzü rüzie nu rübei lhoulieyakezha ungo zokecü nha kezivi kekreiekcü kide tuo shi! Metsü tei ler tse nha nu seibo pouyakezhako mu nhasiboko pou sedevütuo. Hateiki themia pelhouya kemo nhako pou zivithor zokecü nguya. Mha kro puo pouthorkeba ngupie khurüdzi zokeba mhie, puopfhe pou rei kehukeli zo ba di si thienyüsietaya. Ciehu boko,

ciephoko pou kemethaya mu zivithor zo di ngupie u nou mezhiēcü puo chüya zo. Kijü thezha nu nha kepejoko ngu kezhö puo zo diemu! Mha kezivi u nei di leshüyakezhamia we kijü haiekcüko mirhi lielie di mia bu rei ngupie u mehou ba rei vi zolie.

Ketsokeshü:

(a) Kedipuo ngu di teiso sei bayakezha mhie üsi ga?	1
(b) Kedipuo üse kijü nu nyiepou therhutho üsi ga?	1
(c) U kijü nu nhapouko kimhie üsi ga?	2
(d) Themia zokemo kicükro puo rei nyiepou u nei phi ga?	1
(e) Metsü tei ler tse nha nu seibo pouyakezhako kimhieya üsi ga?	2
(f) Kedipuo nhapouko tsia pfükeza shüya ga?	1
(g) Die hanie kepetsou dieu thushülie.	1+1=2
(i) Zivi (ii) Rükhrie	

SECTION – B (Thedze kezo)

2. **Hanie puo (1) kedapie dieca 150-200 mese nunu thushülie:**
- a. ‘Rüzhö puo kemeyie mu puo kevi’ icüu dze pie esse thushülie.
- Moro** **6**
- b. Noe n zemiakropuo ze di vo mia tsali kechü (concert) puo mehonyü ba ,
no vo nyükeba süu pie n zuo ki chakecü rüchüdieu thushülie.
3. **Hanie puo (1) kedapie thushülie:**
- a. **Hau pekhrotsa thupie kebau phrüşü di khune kemhiekcü (copy-editing) chüshülie:**
- Tenyimia kelhoudze nu mia puoe kidzü nu lhoukevor puo kikru-u sü keriethou mu keneiputhou zo. Cüüzietsa nu le ro puo krü puonuo keshü sieu ro siedzedzürrie, süsieu ro pfuduonuo morei üduono süsie tsanuo mu süshieu chienuo ivoba. Hako mho theniathemei üse terhuomia sieso idi puya. Hau setheyie rou zo. Setheyie nu mo di kekrotho kecü keriethou sü pelikrou zo. U thetshü mu thetshü di kepekro pevikecü puo liro thekhrrie mu thekhrrie di kichüki mu kepezakecü rei zo derei kichüki mu ro thepfümia mu thepfümia thuo kichütuo tsiu thenumia mu thenumia thuo kichütuo derei peli nu ro thekhrrie puo mu thepfumia mu thenumia rei kepeza di peliya. Süla peli ha Tenyimia krotho kekreicüko donu keriethou mu kemeyiethou puowe.
- Moro** **4**
- b. Noe St. Anne’s School, Kohima leshükiu nu Literary Club nu kethuu chüya, n leshüki nu n krotho-u seüde mhatho puo pebaketuo la kethezhokecü phreikie leshü puo dieca 50 mese nunu thupie n leshüki tsüphrüko tsükecü thushülie.

SECTION – C (Diezho)

4. **Hako chatha khakeshü medzi di kelashülie:** **12x1=12**
- (a) Puo vükrüpfü puo pie a tsüşhü. (*Rhiepie kebau thepfumia zakie thushülie*)
- (b) Rüdikemo dietho puo pie diecha chüshülie.
- (c) Ketsie ha metei se derei puo _____ ba moketa sie rünyo kemhie zo. (*Zamho puotou-u thushülie*)
- (d) Nhicuyo nyü peto seshü. (*Rhiepie kebau dieba kiu nu ba ga?*)
- (e) A vo leshüki _____ khadou ker-u palie. (*Diepe puotou-u thushülie*)
- (f) Kewhira-e thechü kezivi puo. (*Zaliu rhieshülie*)
- (g) Puo thunudzü kekra krieli. (*Ketsakekra dietso thashülie*)
- (h) Miapuorei nhicunuoyo kelalie mote. (*Rhiepie kebau zasou kiu nu ba ga?*)
- (i) Puo seibo _____ tetsu. (*Diepe puo pie kheshülie*)
- (j) _____ nko kuoliete. (*Ungo pfhephra pie kheshülie*)
- (k) Puo kethusi puo pie Sinuo tsüşhü. (*Canuo diezanyieu rhieshülie*)
- (l) Uko huoniehwo rhu phi. (*Rhiepie kesou zasou kiu nu ba ga?*)
5. Dieba kezapie zatse kitsuo nu shülieya ga? Kenie thushülie. **1+2=3**
6. **Hakhro kebau Tenyidie nu thuyie chüshülie:** **5**
- We must start taking care of our heart and health at an early age. All of us should actively adopt a healthy routine and habits which will help us remain fit and live a healthy life. A lifestyle change requires patience and complete commitment.

SECTION – D (Diemvü)**Thedze**

7. Virünoumo nuo nhicu-u za supuo ga? **1**
8. Kedipuo la Keviphrünoo krü-e puo bu Virünoumo ki nyikecü unie kele mota ga? **2**
9. Vitsonyü kirapuo nu puo penuolie ga? Puo krünie za thushülie. **1+1=2**
10. Nacünanyü chükecü nu mha kemeyie ca seko thushülie. **3**
11. Upfutsanuoko kelhou teiki kimhiecü mia üse krüta üya ga? **3**
12. “Chüterhü üse mha kemeyietho puo chüya ürei, rüna puo keneitho teiu sü thekhruothenyi.”
- (a) Tenyimia nyiko kho kekrie pie kide chülie vi ga? **1**

- (b) Nyitseko zha kide pie nyile chüya ga? **1**
 (c) Utsiepfumia kimhie di thenyi nyiya ga? **2**
13. a. Tenyimia vitho chükecü ki nanyü kimhiekcü kropuo chüya shiü pede di thushülie. **5**
- Moro**
- b. “Sievü avu terhuopfü lanu kerhelie mu kedichieo nu hie mhodziüra ba tsolietuo di? Mia we vi rei sievü-ü lanu hie bu lhou sie nie nei chü tso nyü.”
- (i) Ü hau thedze kiu nunu se par ga? (1)
 (ii) Ü hau supuo chü ga? (1)
 (iii) ‘Sievü’ sü supuo pu ba ga? (1)
 (iv) Kedipuo la ü hau chü ga? (2)
- Geizo**
14. ‘A Mhi Pie Kengu’ geizo-u nu kedipuo üse rüna rütso üdi pu ga? **1**
15. ‘Kelhoumhasi’ geizo-u nu miapuo teicie mepfü nu vo hiepengou donu mha kimhiekcükropuo chülieya üsi ga? **2**
16. ‘Thenupfü Kelhou’ geizo-u nu ükezopfü kedipuo la rünoukemo cau chiepie geizo-u zoshü ga? **2**
17. **Geizo diecha hanie puoca vatshashülie:** **3+3=6**
- a. *Leshümhasi u tsanuo mhasi*
Rüyuo zo vo teiboteiyo thu
Zolie irei puo krü sa moro
Kijü hanu lhou khrukhre mo ho.
- b. *Ketho süyo these pielie di,*
Süyo mezo menuo zo vo tse,
Vo puobo nu mha kevi pete,
Ngulietuo shie themia pete la.
18. Nhamenyiepuo geizo-u supuo zoshü ga? Ükezopfüe puo geizo nu kedipuo pu pie khriesarüüko tarhoshü ga? **1+3=4**
19. a. ‘Kekhriethoko’ geizo-u supuo zoshü ga? Geizo-u nu kipuko themia kimhiecü kro puo üsi ga? ‘Kekhriethoko’ geizo-u nu kimhie di rünoukemo noule-u se parshü ga? **1+1+3=5**
- Moro**
- b. ‘A Mhi Pie Kengu’ geizo-u nu ükezopfü-e kimhie di thiedzü mu tsiedo

teiu chie kekrei pie pushü shiü pede di thushülie. (5)

Noudo Dze

20. Neitseizo-nuo puo kedipuo tho chüya üsi ga? Neitseizo-nuo zuo za thushülie. **1+1=2**
21. Kedipuo chüketa la Neitseizo-e zha huoyo kinu rübei bata üsi ga? **3**
22. **a.** “*Kikru haicüyo puo la a nuo bu rüshü seituo zotuo ho...a thedo kro puo chüwatuo.*”
- (i) Supuo diecha hau pu ga? **1**
- (ii) Supuo kikru pu ba ga? **1**
- (iii) Thedo kimhiecü kro puo chüshü ga? **3**

Moro

- b.** Pastor Yavinyü themia kimhiecü puo ga? Puo kelhou thelatsa puo mu puo kikru kimhie vota üsi ga? **(2+3=5)**
